7417

Register Number | | | | | | |

Language — SANSKRIT — Paper II

(Prose, Drama, Grammar and Translation)

Time Allowed : $2\frac{1}{2}$ Hours] [Maximum Marks : 100

SECTION - A

I. Answer any *three* of the following questions in about 200 words each : 3 × 8 = 24

i) What is the moral of the lesson साधुवचनम् ?

ii) Justify the relevance of Sanskrit to Modern Science.

iii) इति उपदिश्य उपशशाम — Summarise the advice of Sukanasa.

iv) Give an account of the conversation that took place between Duryodhana and Vasudeva.

v) How did Ceta inform the arrival of Vasantasena to Vidushaka.

II. Explain any *four* of the following with reference to the context : 4 × 5 = 20

i) भवादृशाः एव भवन्ति भाजनानि उपदेशस्य ।

ii) परोपकारः पुण्याय पापाय परपीडनम् ।

iii) अस्माकं अपि धर्म्यं यद् दायाद्यं तद् विभज्यताम् ।

iv) भारतीय विज्ञान इतिहासे खद्योतवत् विराजन्ते ।

v) कुत्र त्वं ईदृशे दुर्दिने अन्धकारे आगतः ।

vi) प्रसाद्यमानः साम्नायं न स्वभावं विमुञ्चति ।

[Turn over

III. a) Conjugate fully any *three* of the following : $3 \times 2 = 6$

i) पठ् — to read — लृट् लकार — II Future Tense.

ii) चिन्त् — to contemplate — लङ् लकार — Imperfect Past Tense.

iii) सेव् — to serve — लट् आत्मनेपदी — Present Tense.

iv) नृत् — to dance — लोट् लकार — Imperative Mood.

b) Decline fully any *one* of the following : $1 \times 5 = 5$

i) मनस्

ii) जगत्

iii) गो ।

c) Decline as directed any *five* of the following : $5 \times 1 = 5$

i) यद् - पुल्लिङ्गे — प्रथमा एकवचनम् — Nominative Singular.

ii) धेनु — द्वितीया द्विवचनम् — Accusative Dual.

iii) भवत् — तृतीया बहुवचनम् — Instrumental Plural.

iv) किम् — स्त्रीलिङ्गे — चतुर्थी एकवचनम् — Dative Singular.

v) यद् — स्त्रीलिङ्गे — पञ्चमी एकवचनम् — Ablative Singular.

vi) किम् — पुल्लिङ्गे — षष्ठी बहुवचनम् — Genetive Plural.

vii) भवत् — सप्तमी एकवचनम् — Locative Singular.

SECTION - B

IV. a) Translate the following passage into English : 10

अवन्तिपत्तने सुबुद्धिः दुर्बुद्धिः इति द्वौ वणिजौ आस्ताम् । तौ देशान्तरं गत्वा महद्धनं अर्जित्वा प्रतिनिवृत्य स्वनगरस्य समीपे कस्यचित् तरो अधः तद्धनं रहसि भूमौ निक्षिप्य गृहं अगच्छताम् । ततः एकस्मिन् दिने दुर्बुद्धिः एक एव तं वृक्षं उपेत्य सर्वं धनं अपहृत्य गतः । अन्येद्युः द्वावपि तत्र गत्वा तत् स्थानं यावत् खनतः तावत् तत्र गुप्तं धनं नालक्ष्यत । तदा दुर्बुद्धिः साक्रोशं अवदत् ''सर्वं एतत् धनं त्वया अपहृतं, प्रयच्छ मे तस्य अर्धं'' इति । ततः विवदमानौ धर्माधिकारिणं गतौ । प्रोचतुश्च परस्परं दूषयन्तौ । धर्माधिकारी अपृच्छत् ''अपि साक्षिणो वर्तन्ते ?'' इति । सुबुद्धिः ''न सन्ति'' इत्यवदत् । दुर्बुद्धिस्तु ''न्यायाधिप सत्यमेव वनदेवताः साक्षीभूताः'' इति अवदत् ।

b) Translate from English to Sanskrit any *five* of the following sentences : 5 × 2 = 10

i) God is everywhere.

ii) There are no trees in the garden.

iii) They are pleased with good conduct of the boy.

iv) He did not like my advice.

v) Cold from fire is not possible.

vi) Water flows from that pond.

vii) She makes a garland with the flowers.

viii) Without exertion man does not get his desired object.

c) Translate the following sentences from *Sanskrit* to *English :* 8 × 1 = 8

i) नृपेण मह्यं धनं दत्तम् ।

ii) तव जननी गच्छति ।

iii) ते त्वया सह स्पर्धन्ते ।

iv) रिपून् जयति भूपतिः ।

v) हरिः तस्मै वृत्तान्तं कथयति ।

vi) रामेण जनकस्य दुहितुः सीतायाः पाणिग्रहणं कृतम् ।

vii) एतन्मम गृहमधस्तस्य कुमारस्य ।

viii) आवां फलं न विन्दावहे ।

ix) रक्तदानं दानेषु श्रेष्ठतरं भवति ।

x) गिरेः शिखरात् जलं वहति ।

[Turn over

SECTION - C

V. Read the following passage and answer the questions given below in Sanskrit :

6 × 2 = 12

द्वौ मूर्खौ देवदर्शनं कर्तुं देवालयम् गतौ । तत्रैको देवप्रतिमां अवलोक्य सहचरं अवोचत् — ''भ्रातः शिला खल्वेषा दृश्यते, किमेनां ईश्वरः इति सर्वे व्यपदिशन्ति'' इति । तद्वचनं आलय परिचारकाः श्रुत्वा देवोऽनेन शिलेति निन्दित इति तं ताडितवन्तः । ततो गते काले स जातु तेन सहचरेण साकं कस्यचित् मित्रस्य गृहे आहारं खादन् आसीत् । तदा सहचरो अवदत्- ''धिगिदं भोजनम् ; अन्ने शिला हि उपलभ्यते'' इति । प्रागनुभूतप्रहारः सः तथावादिनं सहचरं मुखे दृढं प्रहृत्य ''रे मूढ, किं त्वमीश्वरं शिलेत्यधिक्षिपसि ? एवमुक्त्वा मया पुरा अनुभूतो दण्डः किं त्वया विस्मृतः ? अन्ने ईश्वरशावकः अस्तीति ब्रूहि'' इत्युवाच ।

प्रश्नाः

i) द्वौ मूर्खौ किमर्थं कुत्र गतौ ?

ii) तत्र एकः सहचरं किं अवोचत् ?

iii) तद्वचनं श्रुत्वा परिचारकाः किं अकुर्वन् ?

iv) ततो गते काले कः केन सह किं खादन् आसीत् ?

v) सहचरः भोजनसमये किं अवदत् ?

vi) अन्यः मूर्खः किं उत्तरं उक्तवान् ?